

ву систему, зміст якої включає формування публічних грошових фондів, розподілення коштів, які акумульовані в цих фондах, та витрачання цих коштів.

Якщо узагальнити інформацію про підходи до структурування фінансової системи, то можна виокремити декілька положень. По-перше, всі підходи не мають відособленості вони тісно пов'язані. По-друге, кожна із концепцій в тій чи іншій мірі посиляється на використання фондів коштів (домінує фондовий підхід). По-третє, кожен із підходів містить посилання на бюджетну систему як одну із основних ланок фінансової системи. Враховуючи вищевикладене, можна запропонувати власне визначення поняття «фінансова система». Фінансова система – це внутрішня будова фінансів, що представляє собою сукупність взаємопов'язаних суспільних відносин (інститутів), які складаються при формуванні, розподілі та використанні грошових фондів, що необхідні державі для виконання покладених на неї задач та функцій.

Михайлов О. М.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри адміністративного і фінансового права*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІКСУВАННЯ СУДОВОГО ПРОЦЕСУ ТЕХНІЧНИМИ ЗАСОБАМИ ПОМІЧНИКОМ СУДДІ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ

Прагнення вітчизняного законодавця уніфікувати процесуальні права та обов'язки учасників судового процесу (статті 62, 63 КАС України та статті 47, 48 ЦПК України зі статтями 50, 58 проекту Господарського процесуального кодексу України від 12 лютого 2004 року № 4157-2, внесений Кабінетом Міністрів України, статтями 76, 77 проекту Господарського процесуального кодексу України від 6 березня 2008 року № 2178, внесений народним депутатом України Д. М. Приткою, частиною четвертою статті 39, статтею 55 проекту Кодексу господарського судочинства України від 16 липня 2008 року № 2777, внесений народними депутатами України В. А. Бондиком та Ю. А. Кармазіним) – з однієї сторони, та цікавий, із практичної точки зору, алгоритм визначення прав та обов'язків, місця й ролі окремих учасників судового процесу у механізмі відправлення правосуддя запропонований матеріальним і процесуальним законодавством Білорусії – з іншої сторони, обумовили актуальність дослідження.

Законом України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року № 2453-VI передбачено, наряду із науковими консультантами та судовими розпорядниками, входження секретаря судового засідання до штату апарату судів загальної юрисдикції (частина дев'ята статті 149); прикріплення помічника судді для кадрового та фінансового обслуговування до апарату відповідного суду (частина третя статті 151). Наказом Держав-

ної судової адміністрації України «Про затвердження Типових посадових інструкцій працівників апарату місцевого загального суду» від 20 липня 2005 року № 86, рішенням Ради суддів України «Про затвердження Положення про помічника судді суду загальної юрисдикції» від 25 березня 2011 № 14 визначені кваліфікаційні вимоги для посад помічника судді, секретаря судового засідання та судового розпорядника, що у частині освітньо-кваліфікаційного рівня для помічника судді (спеціаліст або магістр) відрізняються від секретаря судового засідання та судового розпорядника (не нижче молодшого спеціаліста для секретаря судового засідання, судового розпорядника й не нижче бакалавра для старшого судового розпорядника), тобто значно вище. КАС України відносячи секретаря судового засідання та судового розпорядника до кола учасників судового процесу помічнику судді адміністративного суду такого статусу не надав.

КАС України, на відміну від будь-якого іншого вітчизняного процесуального закону/законопроекту, у разі відсутності в судовому засіданні розпорядника зобов'язує секретаря судового засідання викувати його функції (частина четверта статті 64 КАС України), тобто самостійний, незалежний учасник адміністративного процесу наряду із своїми зобов'язаний виконувати функції (значно складніші, не маючи для цього достатніх знань, вмінь та навичок) іншого, такого самого самостійного, незалежного, але відсутнього учасника адміністративного процесу.

Зазначеними вище Типовою посадовою інструкцією помічника судді місцевого загального суду (п. 2.9), Положенням про помічника судді суду загальної юрисдикції (абз. другий п. 21) визначено завдання та обов'язок помічника судді координувати роботу секретаря судового засідання, надавати останньому методичну й практичну допомогу, у тому числі із забезпечення фіксування судового процесу технічними засобами, тобто помічник судді не будучи учасником адміністративного процесу, у разі виникнення в секретаря судового засідання методичної або практичної проблеми у судовому засіданні, зобов'язаний забезпечення фіксування судового процесу технічними засобами.

У судах загальної юрисдикції склалася неголосна багатолітня практика, відсутність (неповажна/поважна причина) секретаря судового засідання – неформальна підстава судді задіяти свого помічника для виконання непередбачених посадовою інструкцією помічника судді функцій секретаря, у тому числі і судовому засіданні. Мотивуванням й ніким офіційно некомпенсованому додатковому навантаженню на помічника судді є негайна потреба судді (у майбутньому для самого помічника – необхідність, у разі призначення на посаду судді, знання роботи із середини) спертися на «праву руку» й небажання задіювати «зі сторони» іншого, «незнайомого» у роботі, співробітника апарату суду.

Слід відмітити, що вирішення зазначеного питання на вищому рівні було запропоновано у статті 76 проекту Господарського процесуального

кодексу України від 6 березня 2008 року № 2178, внесений народним депутатом України Д. М. Притокою (Помічник судді надає допомогу судді в підготовці та організації судового процесу, виконує доручення судді (головуючого), що стосуються розгляду справи. Помічник судді за дорученням судді (головуючого) може здійснювати фіксування судового процесу технічними засобами, за відсутності секретаря судового засідання складати журнал судового засідання) та у частинах першій, другій статті 55 проекту Кодексу господарського судочинства України від 16 липня 2008 року № 2777, внесений народними депутатами України В. А. Бондиком та Ю. А. Кармазіним (Помічник судді надає допомогу судді у підготовці і організації судового процесу і не вправі виконувати функцію по здійсненню правосуддя. Помічник судді може вести протокол судового засідання і здійснювати інші процесуальні дії у випадках і порядку, передбачених цим Кодексом). Автори обох законопроектів одногослосно надали помічнику судді статус учасника процесу й віднесли до кола «осіб, які сприяють розгляду справи», «інших учасників судового процесу».

Цікавий досвід запропонований у Республіці Білорусь. Законодавцем посади помічника судді та секретаря судового засідання об'єднанні в одну – секретар судового засідання-помічник судді. На посаду секретаря судового засідання-помічника судді може бути призначений громадянин Республіки Білорусь, що має, як правило, середню спеціальну або вищу юридичну освіту або навчається у вищому навчальному закладі за юридичною спеціальністю (п. 1.2 Положення про секретаря судового засідання-помічника судді господарського суду Республіки Білорусь, що затверджене постановою Президії Вищого Господарського Суду Республіки Білорусь від 14 жовтня 2009 року № 59). Статтею 186 Кодексу Республіки Білорусь про судоустрій та статус суддів від 29 червня 2006 року № 139-З передбачено, що у загальних судах першої інстанції цивільні, кримінальні справи, а в необхідних випадках справи про адміністративні правопорушення розглядаються за участю секретаря судового засідання (секретаря судового засідання-помічника судді). У господарських судах першої інстанції справи розглядаються за участю секретаря судового засідання-помічника судді. Права та обов'язки секретаря судового засідання (секретаря судового засідання-помічника судді), порядок його участі у розгляді справ визначаються законодавством.

Зазначене вище дозволяє стверджувати, що: 1) помічник судді адміністративного суду не набуваючи статусу учасника процесу опосередковано може приймати участь у судовому засіданні, надаючи секретарю судового засідання методичну та практичну допомогу, в тому числі із забезпечення фіксування судового процесу технічними засобами; 2) в адміністративному судочинстві слід використати пропозиції суб'єктів законодавчої ініціативи, врахувати зарубіжний досвід у частині формального закріплення за помічником судді адміністративного суду виконання окре-

мих обов'язків секретаря судового засідання, у разі відсутності останнього; 3) статтю 63 КАС України слід доповнити частиною другою у редакції: «2. Помічник судді за дорученням судді (головуючого) може здійснювати фіксування судового процесу технічними засобами, за відсутності секретаря судового засідання складати журнал судового засідання».

Бслікова О. В.

*Асоціація «Експерт-Юрист» (м. Донецьк),
кандидат юридичних наук, адвокат*

ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Враховуючи, що в сучасний період розвитку нашої держави формування законодавчої бази ринкової економіки вступило в новий етап, очікується прийняття й інших нормативно-правових актів з адміністративної відповідальності, що не входять до Кодексу України про адміністративні правопорушення (наприклад, планується прийняття Підприємницького кодексу України).

Перераховані аргументи привели автора до думки про необхідність розробки та прийняття Закону України «Про основи законодавства України про адміністративні правопорушення юридичних осіб», який містив би загальні положення і принципи такої відповідальності, забезпечував правову базу про відповідальність за адміністративні правопорушення юридичних осіб. Ця пропозиція займає центральне місце у визначенні напрямів вдосконалення законодавства про адміністративну відповідальність юридичних осіб.

Відсутність чіткого правового механізму в регулюванні описаних правовідносин породжує деякі проблеми. Має місце слабкий адміністративно-правовий вплив на юридичних осіб, що не виконують певні вимоги. Більшість завдань по реформуванню правової системи доки не реалізована. Низькою залишається якість прийнятих законів. Правова система все ще залежить від політичного і адміністративного втручання. Ослаблений правопорядок, зростають злочинність і правовий нігілізм.

Ст. 1 Закону України «Про відповідальність підприємств, установ та організацій за порушення законодавства про ветеринарну медицину» передбачено одинадцять складів правопорушень підприємств, установ та організацій у галузі ветеринарної медицини і водночас ст. 107 КУпАП передбачила адміністративну відповідальність посадових осіб за порушення правил з карантину тварин та інших ветеринарно-санітарних вимог. При цьому об'єктивна сторона правопорушень, передбачених згаданим Законом, збігається з об'єктивною стороною правопорушення, передбаченого ст. 107 КУпАП. Аналогічно збігається об'єктивна сторона правопорушень підприємств, установ та організацій, передбачених ст. 46 Закону України